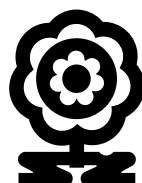

OF RÓD NÍK 1

TOTO ČÍSLO JE PÍSAŇJE TAKÍM JAZIKOM, KTORÍ
VÁM OČI VIPÁČI. JAZIKOVÍ KOREKTORI,
PREPÁČTE NÁM TO. BOLELI OČI AJ NÁS.
ZVIKŇETE SI.

Pozdravi! Slovo poprednje i potrebne.

DP

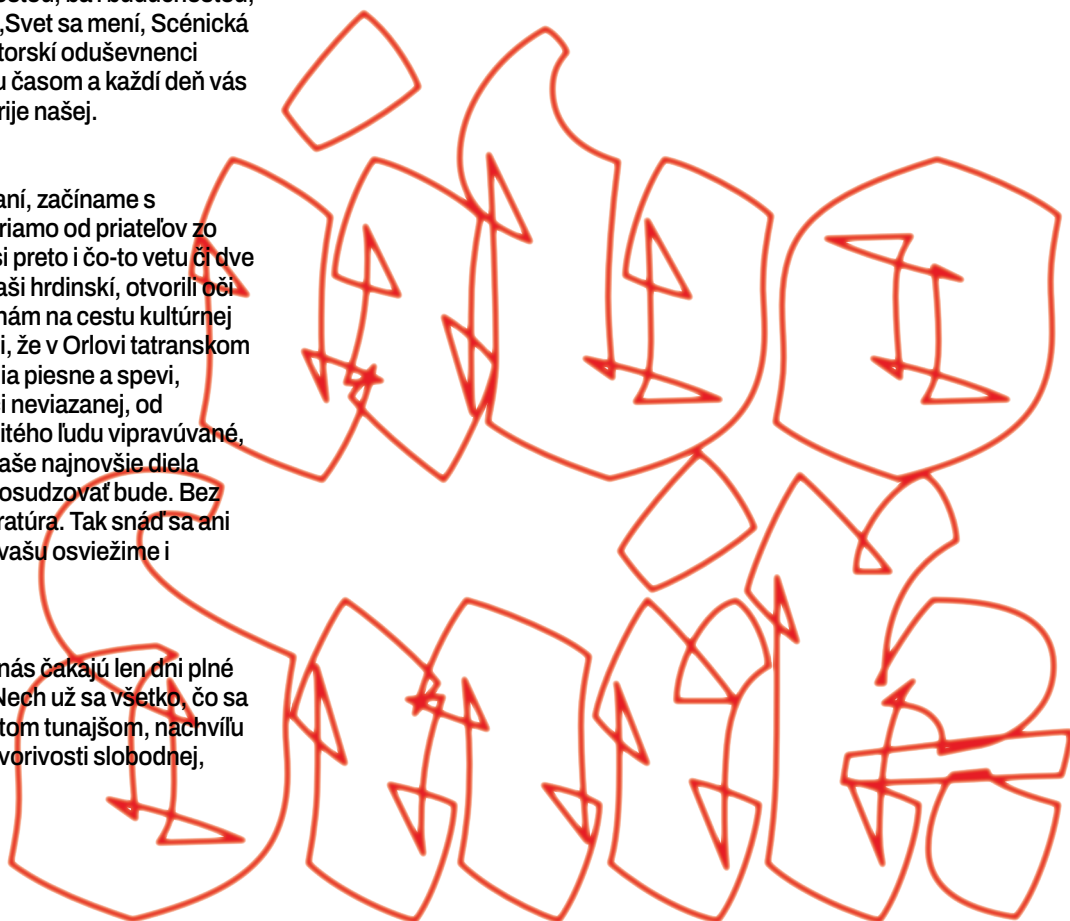
Krajaňja, rad je i na nás, vislovit sa tu k Vám. Prichádzajú tak dávno čakanje, s tolkou túžbou vizeranje Novini Žatevnje! Kadekoľvek sa strú srdečnejšie duše z národa nášho, odvšadiaľ ozvú sa im v ústrety zvuki plnje vďačnosti, radosti a nádeje. Ozvú sa tak, ako sa ozívajú hlasi z pevnej zeme, keď sa do prístavu vráža loď dávno, dávno čakaná, nesúca i drahých i tovar očakávaní. A jako zas z tejto pozdravujú hlasi najradostnejšie tam tých na zemi stojacích, tak i mi pozdravujeme Vás, ktorí ste nás od dávna s vrúcnosťou vizerali a teraz okolo nás ste sa zhromaždili s hlbokou radosťou i srdečnosťou: Vi tam vidjac prichádzajúcich nás voláte „loď naša!“

SŽ Azda si pozorní čitateľ a skúsení to žatevník i rieknie, čo to, veď Žatvy Dennicu sme tu už mali, chumaji kopirátorskí! Ale nie je to všetko tak, ako sa na prví pohľad zračí. Mi sme totiž loď nie to hocjaká. Mi cestujeme minulosťou, prítomnosťou, ba i budúcnosťou, pretože jak motto žatevné vraví „Svet sa mení, Scénická Žatva zostáva“. Tak sa mi redaktorskí oduševnenci s vervou púšťame na túto plavbu časom a každý deň vás prevedieme iným obdobím histórie našej.

V deň prví, tak dlho očakávaní, začíname s pomocou kolíski našej kultúri. Priamo od priateľov zo Slovenských Národných novin si preto i čo-to vetu či dve požičiavame. To oni, buditelia naši hrdinskí, otvorili oči naše dávno zaspaté a zasvietili nám na cestu kultúrnej obrodi. Veď i oni sami si stanovili, že v Orlovi tatranskom prínašať budú: Z pekného umenia piesne a speví, povesti a rozprávki, písané v reči neviazanej, od vzdelancov zložené a od pospolitého ľudu vipravované, národné. Ale i Kritiku, ktorá na naše najnovšie diela slovenské bistré oko mať a ich posudzovať bude. Bez kritiki nemôže sa dobre dariť literatúra. Tak snáď sa ani mi zahanbiť nenecháme a dušu vašu osviežime i nakrímime.

Prajem nám všetkým, nech nás čakajú len dni plné veselien i mišlienok hlbokých. Nech už sa všetko, čo sa deje vo svete okolitom, a najmä tom tunajšom, nachvíľu postane a dovolí sa nám tešiť z tvorivosti slobodnej, slovenskej i hocakej inej.

Matej Moško

Po dlhom čase Scénická žatva bez Blaha.

MZ

Nepochádza z Uhrovca, nie je poslanec, poľovačkám v Modre sa vyhýba a aj bradu už má menšiu ako kedysi. Matej Moško je napriek tomu našim Ľudevítom. Vodcom, ktorý musí skoordinať skupinu zasnených umelcov bez zmyslu pre praktický život. O stodruhom ročníku Scénickej žatvy, ktorý je zároveň jeho piatym v pozícii programového riaditeľa, sme sa bavili v prázdnej krčme pri káve a citrónáde.

Festival má podtitul „Svet sa mení, Scénická žatva zostáva“. Každý z ročníkov však má svoje špecifiká, aké sú to tento rok?

V programe je pätnásť predstavení. Pôvodne sme mali mať tento rok rekordné zastúpenie zahraničných hostí, ale na poslednú chvíľu účasť odriekol portugalský súbor s ich inscenáciou Furgoneta. Nakoniec teda máme len tri zahraničné súbory. Zmena však nastala v divadle dospelých, kde sa opäť upustilo od systému dvoch kategórií. Aj tu však napokon máme v programe viac inscenácií z Belopotockého Mikuláša, pričom podľa starého systému zastupujú líniu súčasného aj tradičného divadla a drámy. Bohužiaľ, je tu aj tá rovina, že po dlhých rokoch bude Scénická žatva bez Blaha Uhlára.

Čo od spomínaného zrušenia dvoch kategórií divadla dospelých očakávate? Prečo k ich zlúčeniu prišlo?

Systém kategorizácie sa dlhodobo vyvíja a mení. V dvadsiatych rokoch minulého storočia to bola z rôznych dôvodov veľmi užitočná vec. Súbory sa vtedy delili do skupín A - B - C. V princípe to bolo delenie na základe kvalitatívnych kritérií. V päťdesiatych rokoch sa od toho upustilo, v sedemdesiatych sa istá obdoba takéhoto delenia vrátila a pod. Zároveň medzi tým vzniklo divadlo mladých, ktoré sa predtým volalo alternatívne divadlo. Pointa je v tom, že v porovnaní s minulosťou jednak klesol počet inscenácií, zároveň nie sú všetky v jednom veľkom spoločnom koši. Pre prehľadnosť ich teda nie je nutné kategorizovať ako pred sto rokmi. Posledné delenie, ktoré sa zaviedlo pred pár rokmi, už nebolo na základe výkonnosti, ale estetických kritérií. Tie však boli pomerne ťažko uchopiteľné. Stále vznikali diskusie, kam daná

Toto nie je Molhár | Foto: Jakub Jančo

inscenácia patrí a pod. Navyše to ani neprineslo efekt v podobe väčšieho počtu prihlásených inscenácií.

Toto je tvoja piata Scénická žatva v pozícii programového riaditeľa. Čo by si odkázal Matejovi spred piatich rokov?

SŽ

Hlavne s tým počtom rokov je to také rôzne. Kvôli korone boli ročníky, keď boli dve Žatvy, lebo jedna sa zrušila, potom bola ďalšia online, čiže toto je môj ôsmy, ale aj štvrtý ročník. Napríklad Matejovi z roku 2019 by som odkázal, že nemá zabudnúť na DJa, ale aj to, že si to má užiť, lebo ďalšie dva roky festival nebude.

Čo ťa za tých päť rokov najviac potešilo?

Bude to znieť ako strašná fráza, ale ja som naozaj rád, že si slovenské neprofesionálne divadlo dlhodobo drží takú vysokú úroveň. Každý rok prinesie výrazné inscenácie, ktoré sú však rôznorodé. Divadlá ako KLUD z Kladzian sú príkladom, že aj mimo veľkých prirodzených kultúrnych centier vedia vznikať výnimočné diela. Len pár rokov dozadu vzniklo divadlo dNO, ktoré je pre naše prostredie podstatným impulzom. Je dôležité, aby dnešní mladí divadelníci mali podnety, akými boli kedysi pre mňa Spomienky budúceho starca či prvé stretnutie s tvorbou Blaha Uhlára.

Už druhýkrát si spomenul Blaha Uhlára. Čo s jeho odchodom odišlo z nášho neprofesionálneho divadla?

Ja dúfam, že nič. Všetko, čo s ním umelecky prišlo, tu snáď aj zostane. Veci sa, samozrejme, budú ďalej vyvíjať, ako aj DISK pri spoluprákach s inými režisérmi. Pre mňa je preto podstatnejšie, čo Uhlár priniesol. Je to hlavne odvaha v správnom čase a na správnom mieste ukázať a povedať to, čo si človek naozaj myslí a chce povedať svetu. Niekedy explicitne, inokedy cez symboly a inotaje.

Na streche

(Detský divadelný súbor Bebčina)

Martina Mašiarová

Zlaté pásmo v súťaži Zlatá priadka 2024

Čo sa stane na streche...

Prvý festivalový deň sa niesol v znamení generačných výpovedí, ktoré spájala tematická nitka rôznych strachov dospievajúcich. Nevedno síce, či je takáto koncentrácia výsledkom premyslenej dramaturgie festivalu alebo došlo k náhodnej kumulácii, je to však celkom príznačný fenomén. Štatistiky nárastu duševných chorôb u mladistvých v ostatných rokoch hovoria za seba a ak aj nehovoríme priamo o diagnózach, dôvodov pre „depku“ je okolo nás mnoho. Súčasné rozdelenie spoločnosti, vojnový konflikt u našich susedov, deštrukcia demokratických princípov a virtuálne i reálne pokrívovanie všetkých hodnôt, ale aj intímnejšie problémy vo vzťahoch či pri vytváraní skutočných priateľstiev vo svete, ktorému vládne tik-tok, to všetko musí byť pre dospievajúcich mimoriadne skľučujúce (nie že by pre nás dospelých nebolo).

SŽ

Aj inscenácia Na streche, ktorá otvorila tohtoročnú Scénickú žatvu, poukazuje na „pokazený“ svet, ktorý je možnou príčinou nešťastia hlavnej hrdinky a ostatných decák z psychiatrického liečebného ústavu. Každodenný hluk, negatívne správy, nástrahy virtuálnej reality, v ktorej absentuje empatia – to všetko však, paradoxne, vidíme až na konci inscenácie. Dovtedy sledujeme len následky – svet mladých ľudí plných tráum a obáv, poznačených toxickými vzťahmi v rodine či v škole. Dubnický Detský divadelný súbor Bebčina pod vedením Miriam Martinákovvej, ktorý nie je na Scénickej žatve žiadnym nováčikom, pri tvorbe inscenácie vychádzal z knihy autorky Holly Bourne s príznačným názvom Všetci sme snehové vločky. Podľa všetkého ide o bestseller v žánri young adult literatúry, ktorého hlavnou hrdinkou je Olive trpiaca duševnou chorobou (sama nechce vedieť presnú diagnózu, ale z jej prejavov tušíme, že ide o bipolárnu poruchu). Hoci v knižnej predlohe aj v adaptácii sa dianie koncentruje okolo nej, inscenácia od začiatku kladie dôraz na to, že nejde o individuálny príbeh. Aj v rovine textu (ja som ako ty... my), aj dôrazom na kolektívnu hereckú prácu upriamujú pozornosť na fenomén presahujúci individuálny príbeh.

Pochopiteľne, žáner divadla hraného deťmi pracujúceho s princípmi detskej dramatickej tvorivosti nutne redukuje predlohu skôr na náznaky situácií a vzťahov. Hrozí preto riziko istej povrchnosti, skratkovitosti, ktorá sa prejavila napríklad v scéne šikany v telocvični, kde sa pre vymyslenú príčinu automaticky všetci až na jednu spolužiačku obrátili proti hrdinke. Ich prežívanie a moti-

vácie sú síce verbalizované, ale na javisku vidíme už len výsledok konania. Oceniť však treba kolektívnu súhrnu v pohybe a v spoločnej energii, ktorá je silnou stránkou práce Miriam Martinákovvej s deťmi. Divácky fungujú aj viaceré hravé nápady (napr. znázornenie matky a otca nie individuálne, ale cez skupinu chlapcov na jednej a dievčat na druhej strane či choreografiu stelesneného psychologického dotazníka). Vizuálne stvárnenie rozdielnosti detí a „farebnosti života“ prostredníctvom kostýmov (farebné mikiny vs. čierne oblečenie v psychiatrickej liečebni) aj práca s rekvizitami (čierne látky reprezentujúce raz mreže ústavu, inokedy prikrývky ako akýsi obranný mechanizmus) boli súčasťou premyslenej koncepcie. Na druhej strane v prvej časti predstavenia sústredenie na intímnu rovinu výpovede narúšala technikália, ktorá bola zrejme iba sprievodným javom festivalového predstavenia, a síce nadmerne hlučná hudba. Taktiež sa mohlo po čase zdať, že skladba Brother Matta Corbyho je v predstavení nadužívaná a zbytočne znie aj na miestach, kde nepodporuje náladu situácie.

Jedným z významovo dôležitých „aktérov“ inscenácie je práve strecha, ktorá dala názov inscenácii a reprezentuje miesto, na ktorom sa hrdinka a jej spolužiaci cítia slobodne. Je to tajné miesto stretnutí a zároveň svet sám osebe. V našom slovenskom kontexte evokuje tragický prípad pätnásťročného Romana, ktorý minulý rok zahynul po skoku zo strechy školy. Aj hrdinka inscenácie sa po šikane v telocvični vyberie na strechu, kde ju dokonca niektorí spolužiaci „hecujú“ skočiť. Vnímame paralely medzi jej príbehom a príbehom, ktorý minulú jeseň otriasol Slovenskom. Napokon však strecha zohrá v hrdinkinom prípade pozitívnu úlohu – spolu s ostatnými decami z psychiatrie zisťujú, že spoločné rozhovory o ich problémoch im pomáhajú cítiť sa lepšie. V istom momente vyjdú na strechu, aby spolu prekonalí obmedzenia prostredia aj vlastnej mysle a vnímali svet z inej perspektívy. V tej chvíli začnú padať snehové vločky, ktoré všetci začnú chytať ako bezstarostné deti. Inscenácia tak dostáva pointu v tom, že kým sociologicky majú snehové vločky skôr negatívnu konotáciu, lebo označujú krehkosť a precitlivosť mladej generácie, tu zaznieva, že snehové vločky sa na svet pozerajú z nadhľadu a majú nekonečné možnosti. Škoda, že po tomto závere nasleduje ešte jeden, pochmúrnejší. Je ním hrdinkin návrat do „normálneho sveta“, ktorý ani zďaleka nie je normálny. Našťastie, my sa ešte do normálneho sveta vracaať nemusíme, pretože máme pred sebou ďalšie festivalové dni. Je pritom dokázané, že Scénická žatva má na psychickú pohodu účastníkov a účastníčok mimoriadne pozitívne účinky...

Šindliák | Foto: Jakub Jančo

Túto a mnohé onakvejšie otázky sme si položili s Nelou, Sophiou, Timeou a Rút. Nižšie pripájame náhľad do konverzácie, ktorá prináša citácie osobností z divadelného súboru Bebčina z Novej Dubnice.

Akí bol proces tvorbi?

Začali sme sa rozprávať, aké problémy zažívajú deti v dnešnej dobe a zobrali si to k srdcu. Hlavné sme zistili, že veľa psychických problémov máme aj v skupine. Tento rok sme si teda povedali, že úplne kašleme na divadlo, ideme sa rozprávať a spravíme také divadlo, ktoré bude formou terapie pre nás...Zrazu návrh na postup, a tak sme tu.

Ako sa vám hralo?

Dobre. Veľmi dobre.

...je tu taká obyčajková atmosféra.

Akí máte recept na súhru?

Prvého polroka robíme cvičenia, aby sme boli zosynchronizovaní. Máme také pravidlo, že všetci sme kamaráti a nikto nemôže byť sám. A keď to takto pol roka trénujeme, tak sa to s nami zžije. Keby sme rovno začali skúšať, tak vytvoríme možno jedine *Tri kozliatka a vlk*. Neboli by sme na seba nácítení a hlavne to sa učíme.

A nacítili ste sa?

Áno.

Čo je pre vás teda to dôležité?

Aby deti viac komunikovali s rodičmi, dokázali sa im otvoriť a rodičia, aby vedeli deti vypočuť. Rodičia by si mali vedieť získať dôveru dieťaťa, keby sa niečo dialo, aby sa im to nebáli povedať. Každý má nejaké problémy - či dospelý, dieťa, alebo tínedžer... Veľakrát to nie je vidno, ale vždy sa nájde človek, ktorý vie pomôcť. Tá spolupatričnosť je dôležitá.

Zoč hla tú strechu okoloľnú | Foto: Jakub Jančo

SŽ

Ako sa cíti snehová vločka v lete?

ZS

Škorc | Foto: Jakub Jančo

Ďaleko – blízko

(Divadelný súbor Vaša banda)

Jozef Ciller

Vítaz súťaže Zlatá priadka 2024

Vojna mení všetko. Myslenie, emócie, reálne životné súvislosti – dokonca aj význam slov. Čo v mieri znie ako humorná nadsádzka, dostáva v stave zúfalej vojny reálny dosah a presah: „Si bomba, strieľaš si zo mňa, výbuch radosti...“

Blízkosť vojny nás zasahuje denne. Mier ako bezprecedentná budúcnosť Európy sa zrútil. Dotyková sféra skutočnosti zasahuje každú generáciu špecificky. Ostap Slyvynsky, sám mladý autor, si vybral dospelievajúcu mládež. Ľudia, ktorí rozmýšľali o svojom štúdiu, zaradení do života, majúci prvé lásky stoja na hrane života a smrti. „Komu zvoní hrana.“

Minimalizmus nie je nedostatok nápadov, ale bohatstvo prostoty. Režisérka inscenácie Barbora Juríčková je skúsená profesionálka, ktorej jej školenie a divadelná prax dáva invenčné impulzy, ktoré dokázala preniesť aj do amatérskeho divadla. Aktuálny „dotykový“ text dokázala režisérskoscénograficky originálne poňať, nemanipulovateľným hereckým vedením vytvoriť malý-veľký divadelný opus. Tmavý priestor divadla (pivnica, bunker, skrýša, byt bez svetelných zdrojov) len jemne presvetľujú bezpečnostné lampy, ale predovšetkým dotykovy smerované malé svetlá – baterky.

Videl som predstavenie z balkónového priestoru a mohol som s nadhľadom čítať perfektne vystavené mizanscénické obrazy, rozložené vo forbíne. Portál klaustrofóbie.

Základom scénografie je živý herec v dotyku s reálnym predmetom, ktorý orientuje situáciu a dáva šancu hercovi k pohybovo presvedčivému výrazu.

MINIMALIZMUS NIE JE NEDOSTATOK NÁPADOV, (2)
ALE BOHATSTVO PROSTOTY.
REŽISÉRKA INSCENÁCIE BARBORA JURÍČKOVÁ
JE SKÚSENÁ PROFESIONÁLKA, KTOREJ JEJ
ŠKOLENIE A DIVADELNÁ PRAX DÁVA
INVENČNÉ DOTYKY, KTORE DOKÁZALA
PRENIEŠŤ AJ DO AMATÉRSKEHO DIVADLA.
AKTUÁLNY „DOTYKOVÝ“ TEXT DOKÁZALA
REŽISÉRSKOSCÉNOGRAFICKY ORIGINÁLNE POŇAŤ
NEMANIPULOVATEĽNÝM HERECKÝM
VEDENÍM VYTVORIŤ MALÝ-VEĽKÝ DIVADELNÝ
OPUS, TMAVÝ PRIESTOR DIVADLA
(PIVNICA, BUNKER, SKRÝŠA, BYT BEZ SVETELNÝCH
ZDROJOV) LEN JEMNE PRESVETĽUJÚ
BEZPEČNOSTNÉ LAMPY, ALE PREDOVŠETKÝM
DOTYKOVY SMEROVANÉ MALÉ SVETLÁ – BATERKY.

Zápisník JC | Foto: Jakub Jančo

Čierňava a spiacie dieťa | Foto: Jakub Jančo

Skorej ďalej ako blíže

MF

Keby sem bil Ľudevítom, určite bi oči moje suché nezostali. Veď i on jak protagonistu inscenácie našej zažíva lásku cez vojnu. Síce s národom Uherským, ale o to záslužnejšiu pre blaho zvisku národa hrdého a slovenského. Adela, tiež jak umelci v predstavení, Ľudevítovi po chrbáte modranskom skákala. Tiež prítomná pri strelbe jeho osudnej bola (i keď iba metaforicki). A tiež sužovala lásku ich, čo ostať v tajomnom krite musela. Ale našťastie, Ľudevítom niesom, a preto môžem sa z íričitej detskej hri tešiť.

V časoch, keď už zakarpatské Uhersko patrí našim matiam a najme otcom, dovolím si vypovedať len jedno. Jedno dôležité a zásadné, misle meniace tvrdenie, čo zakorení sa v dušiach i ušiach individualít. Čo rozkolíše lenivé namidlené zadnice, z tých následne ukoná strelnice, čo dovedie mislenie veľmocí svetových k stolici (župnej i poriadnej).

A to jest citáť to slávni ešte slávnejšej duše populárnej hudbi, čo rezonuje do dní včerajších i zajtrajších. A to jest: „Ži a nechaj žiť / Užítvam si je mi hej / Mám stále plné vrecká času habadej / A mierim hore, jak tie ručičky o dvanástej / A kričím wueeej!“

Vaša banda, čo však je len ich a nie naša, bo obchod s deckím tovarom už zakázaní jest, sú odvážnymi sinmi i cérami národa, čo neboja sa vypovedať názori svoje, čo nezaváhajú už dávno pieskoviskom či kuchyňou. A to sa ráta!

Orlica a macko | Foto: Jakub Jančo

Texti pozabudali djetki | Foto: Jakub Jančo

SŽ

Štvrtok (Detský divadelný súbor Úsmev, Babín)

Martina Mašiarová

Vítaz I. kategórie súťaže
Hviezdoslavov Kubín: detské
recitačné kolektívy a divadlá
poézie

Štvrtok v stredu zubí zatína | Foto: Jakub Jančo

Vo štvrtok sa vynášajú smeti

SŽ Festivalová šnúra Scénickej žatvy v stredu pokračovala Štvrtkom. Nenechali sme sa odradiť týmto zjavným nesúlodom v dramaturgickej skladbe programu a absolvovali sme miniatúrne dvadsaťminútové predstavenie Divadla Úsmev. Navnádila nás okrem príjemnej metráže aj anotácia inscenácie, ktorá sľubovala, že sa na javisku odohrá súboj matky s nevyneseným odpadkovým košom. Z tohto enigmatického opisu nebolo vopred jasné, či pôjde o tému ekologickej frustrácie z nemožnosti správne vytriediť odpad, alebo o absurdnú drámu s odpadkovým košom ako symbolom všetkého spoločenského smetia, ktorým sme aktuálne zasypaní až po uši. Napokon sa nepotvrdila ani jedna verzia – inscenátori, ktorí ako svoj voľne použitý inšpiračný zdroj uvádzajú knihu známej slovenskej autorky literatúry pre deti Tone Revajovej Denník Majky z Majáka, sa zamerali na jeden deň v živote ženy-matky.

Tá popri všetkých ostatných domácich prácach a iných povinnostiach frustrované čaká, kedy niekto iný vynesie aspoň ten preplnený koš. Na ten zrejme odkazuje už úvodný moment, kedy sa z javiska ozýva bzučanie múch asociujúcich hmyz, ktorý sa pasie na rozkladajúcich sa odpadkoch. O postave matky sa dozvedáme ešte toľko, že je v porovnaní s inými matkami celkom fajn – je neobvykle vyrovnaná, na rozdiel od matiek alkoholičiek, matiek vo väzení a podobne. Na materinskú figúru zrejme odkazuje aj kostýmové riešenie – celá herecká skupina má na sebe odevy s prvkami džínsov, ktoré nepôsobia ako detské oblečenie. Cez tento aspekt vnímam istý rozpor medzi vekom niektorých herečiek a uchopením témy materinského archetypu. Jednak sa prostredníctvom textu

už zrelej spisovateľky, ktorá píše o matke síce z perspektívy detského rozprávača, ale so značnou životnou skúsenosťou, prezentuje pohľad na matku, ktorý nemusí byť pre také malé deti ešte celkom zrozumiteľný. V istých momentoch sa aj staršie herečky svojím spôsobom s touto materinskou postavou identifikujú, taktiež predčasne.

Inscenácia je zároveň postavená na pohybovom ozvlášťňovaní prednášaného textu (na Scénickú žatvu sa dostala ako nominácia z Hviezdoslavovho Kubína v kategórii detské recitačné kolektívy), avšak choreografia akoby nemala vždy čitateľný súvis s tým, o čom sa hovorí. Sledovali sme tak disciplinované, koordinované kolektívne teleso, ktoré dokáže na javisku naplňať pohybovú partitúru, obrazy však nie vždy umocňovali alebo dávali nadstavbu hovorenému slovu. Je azda škoda, že sa viac nenarábalo s osobnou perspektívou členiek a člena súboru, ktorá sa do inscenácie dostala len okrajovo. Pritom to, ako deti vnímajú svoje mamy (alebo mamu ako entitu) by mohlo poskytnúť zaujímavé východisko rámcujúce príbeh onej mamy z predlohy, ktorá nerada vynáša smeti. Ten môžeme totiž s istou nadsádzkou vnímať aj cez dosť komplexnú problematiku rodových rolí a stereotypov, neplatenej práce, starostlivosti, ktorá padá na ženské plecia a podobne. To je ale pre takto vekovo rozvrstvený súbor ešte predsa len priveľké sústo.

Festivalové predstavenie však dostalo večernú pointu – pred martinskými domami sa v stredu večer nahromadili vrecká s odpadkami. Odpadky sa teda aj v Martine vynášajú vo štvrtok...

Ale ved' je streda

Roj múch z Babína sa na doskách objavil, akoby to smeti boli. Matka! Ó, ako si dvuoležitá naša matka! Nie len Zem, ale i tá biologická. A koľko matiek v tej Hornej zemi je! O tom nám vipovedalo sedemnásť malých ľudí, z toho jeden zástupca mužského pokolenia. A práve Tadeáš viriekol zopár odpovedí na otázky neúnavného redaktora.

MF

Vinášaš smeti?

Hej!

Triediš odpad?

Hej!

Akí máš ti vzťah s mamou?

Dobry, veľa sa rozprávame, nie je to žiadna nedbajška.

Vieš kedy je deň matiek?

V jari.

Ako sa ti funguje v kolektíve, kde si jediním zbojníkom?

Dá sa to zvládnuť. Doma mám dvoch bratov, tak je to vyvážené.

A keď na dramafák chodia všetci dievčatá z Babína, ostal niekto na tanečnú?

Dúfam, že áno.

Kurz spania po stojacki | Foto: Jakub Jančo

SŽ

Škola skupinového olizovania si začínajúcich kútkov | Foto: Jakub Jančo

Planéta rýb

(Divadelný súbor Nekondenzovaný chromozóm)

V sieti | Foto: Jakub Jančo

Zlaté pásmo v II. kategórii súťaže
Hviezdoslavov Kubín: divadlá
poézie a recitačné kolektívy
mládeže a dospelých

Katarína Šafaříková

SŽ

Milé herečky zoskupenia Nekondenzovaný chromozóm!

Dovoľujem si prihovoriť sa Vám takto osobne, dôverne, takmer intímne. Myslím, že práve Vy to oceníte. Zdá sa mi totiž, že sa osobnému a dôvernému ani trochu nevyhýbate. Okolo „problematických situácií“ nechodíte po špičkách, „neprijemnú tému“ neobaľujete celofánom, máte odvahu, máte názor. Toto mi o Vás povedalo Vaše včerajšie predstavenie.

V inscenácii Planéta rýb ste vyšli s kožou na trh (takmer doslovne), spracovali ste tému intimity, ženského tela a toho, čo sa od neho stále a znova očakáva (akoby sa dalo oddeliť od duše!) a veľa ďalších vecí, ktoré si môžeme, ak máme odvahu, pomenovať každá sama a každý sám.

Na javisku ste v najlepšom zmysle slova sebavedomé, je Vám jasné, že ak chcete komunikovať svoje ženstvo, nemáte priestor na ostych, okúňanie, naivné estetizovanie. Ste to Vy, hráte teraz, hráte tu a hráte drsne, a za to Vám tliekam!

Texty Richarda L. Kramára a Dominiky Moravčíkovej Vám k tomu dobre slúžia. A to tiež myslím takmer doslovne. Zbytočne nad nimi nerozjímate, nezvažujete, nevykladáte, skrátka ich používate na vylatie toho, čo už v hrnci zovrelo.

A možno práve preto som mala v istých momentoch pocit, že ste sa rozhodli akcentovať viac formu než ich obsah. Kým v pohybových pasážach som z Vašich

tvári čítala súznenie, dôvernú potrebu zdieľať intimitu, pri verbálnej interpretácii textov som cítila ironizovanie, vzdor, sarkazmus... A tie sú nanajvýš namieste, trochu mi však chýbala akási vnútorná obnaženosť, zraniteľnosť, také to prázdno pred iróniou. Čas na skutočný pocit, na hlbší ponor. Cítim, že by som ako diváčka chcela, aby ste ma „vzali medzi seba“, vy ma skôr provokujete svojou nekompromisnosťou.

Veľmi zaujímavo pracujete s repetitívnosťou, máte odvahu zotrvať v obraze, v situácii, vo verši dlhšie, ako by „sa patrilo“. A to sa mi páči, všetko neprijemné trvá vždy dlhšie, ako by sme si želali. A práve v týchto momentoch by stálo za úvahu venovať pozornosť presnosti, precíznosti, snád až akejsi artistnosti. V pohybe aj v slove. Otvára sa dokonca priestor na gradáciu až grotesknosť a možno by Vám s Vaším potenciálom svedčala aj sebaíronia.

Nuž a takto by som mohla v úvahách pokračovať ďalej a ďalej - o zrození a lastúre, motíve vody, o pucovaní porcelánových gýčov, o sieti, hudbe, kostýme... pretože skrátka „je o čom“.

Priniesli ste mimoriadne zaujímavú inscenáciu, ktorá Vás posunula nie len umelecky, ale som presvedčená, že aj osobnostne.

Aj hľa ruže v puku | Foto: Jakub Jančo

Divadlo, to vám nie je len taká nejaká záhaľka. To vám je práca o pote a najmä krvi. Ak niekto neverí, ľahko ho presvedčia devi nitrianske. Figúrki z porcelánu nech vás nezmjatnu, ich pohľad zračí, že duše majú dávno obrozené moderním zmiešaním.

Koľko chromozónov má ryba, to síce nevedia, ale keď im alkoholickým mokom otvorenú ranu čistia, ani brvou nepohnú. Také sú to silné bojovnice (pun intended).

V družnom rozhovore sme sa ocitli, kde tu zrazu iná deva vkročí a lúbezným hlasom riekne: „Akože úplne inak ma to *hitlo* ako naposledy.“ I švárny junák sa pripojí: „Bože, strašne sa mi to líbilo, fakt super horor. Dáte mi Instagram?“ Redaktorka v rokoch len pozerá, ale veľa sa popritom čo-to aj o divadle naučí. Dievka, ktorú to *hitlo*, pokračuje: „Ja som to ako videla aj na Kubíne a mne sa to nepáčilo. Ale ja som vedela, že tomu len nerozumiem. To proste človek, keď niečomu nerozumie, tak vtedy sa mu to nepáči.“ Redaktorka si pomislí, že bodaj bi túto múdrosť počuli aj iní...

Na svojej planéte chcú dievki s nekondenzovanými chromozónmi kvetini, motíle a more s delfínmi, nad ktorým bi ležali ako siréni a pili Piňa coladu. Ale pozor, ozrejmuju, že taká siréna nie je zlá, len ju muži hodili cez palubu a ona sa im mstí za svoje osamotenie. V Nitre si mladé siréni svoju frustráciu ventilujú radšej divadlom. Pred predstavením bi vraj možno aj na polku sveta nakričali, no keď stvorí umeňje, vznikne z ich hnevu niečo cenné, napríklad aj limunáda.

Povstanie rib | Foto: Jakub Jančo

Bojovnice i siréni

DP

SŽ

Jarné prebudenie (pieseň fialového leta)

(Divadelný súbor Jarné prebudenie, Nitra)

Výfaz súťaže FEDIM 2024

Ján Šimko

SŽ

Hru Jarné prebúdzanie napísal Frank Wedekind v roku 1891, ale kvôli provokatívnym témam a vyzneniu sa prvýkrát na javisko dostala až v roku 1906 v réžii Maxa Reinhardta. Pri tejto inscenácii dostala podtitul detská tragédia. Jej provokatívnosť spočívala v tematizácii puberty a erotického prebúdzania mladých ľudí. Spontaneita, krehkosť a zmätky dospievajúcich (približne štrnásť až pätnásťročných) narážajú na prudernosť, pokrytectvo a falošnú morálku ich rodičov či učiteľov a vedú k tragédiám – samovražde Morica Stiefela a smrti Wendly Bergmanovej, zapríčinennej neodborne urobeným potratom, ku ktorému ju prinútili jej rodičia. Od svojho prvého uvedenia, sprevádzaného škandálmi, sa hra v nemeckom jazykovom prostredí inscenuje pravidelne a je vďačnou, častou predlohou pre inscenácie mládežníckych súborov, fungujúcich pri repertoárových divadlách či umeleckých školách.

Nitriansky súbor Jarné prebudenie je ďalším z radu súborov, inšpirovaných spoločnou prácou frekventantov a pedagógov na ZUŠ Rosinského. Okrem dobrej technickej prípravy vykazujú mladí herci a herečky autorské schopnosti tvorivo spracovať témy, ktoré sa ich dotýkajú, či už je to na podklade autorských hier, adaptácií súčasných či klasických textov. V tomto prípade vytvorili inscenátori kosť z úpravy Stevena Satera a doplnili ju citáciami z pôvodného Wedekindovho textu. Sater upravil Jarné prebúdzanie do muzikálovej podoby a vytvoril základ pre oceňovanú broadwayskú inscenáciu, sprehľadnil a značne zjednodušil mnohé motívy z pôvodného textu.

Inscenácia Prebudenie jari (Pieseň fialového leta) osciluje niekde medzi recitálom s piesňami a činohernou inscenáciou. Scéna je rozdelená do troch plánov. V zadnom je usadená kapela (klavír, gitara, bicie), stredný plán tvorí

rad šiestich stoličiek s hercami a v prednom pláne je prázdny priestor, rámcovaný dvomi mikrofónmi. Herci sú kostýmovaní súčasne s odkazom približne na historické obdobie, z ktorého pochádza Wedekindova hra. Pravdepodobne nie je ich zámerom vytvoriť historické portréty, ale skôr popkultúrne ikony v štýle Wednesday a podobných postáv. Jednotlivé situácie sú inscenované na javisku alebo na mikrofónoch. V prípade monológov či dialógov, realizovaných na mikrofónoch, sú texty podfarbené hudbou. Akcentuje sa tým rozpor medzi telom a textom, medzi neuchopiteľnosťou prebúdžajúcich sa telá a ich disciplináciou diskurzmi, ktorému sú telá vystavované. Umne zvolený a jednoduchý princíp ponúka jasnú interpretáciu a dáva hercom dostatočný priestor na rozohratie jednotlivých tém z predlohy. Všetkých šesť protagonistov vytvára na javisku presvedčivé postavy, a to nielen tí, ktorí majú v texte väčší priestor, ale aj herci v menších postavách. Súbor má dobrú energiu a tvorí kompaktný celok. Niet tu slabých výkonov a ani prechod do rol dospelých (rodičov, učiteľov) nerobí členom súboru problém.

Inscenácia je kompaktná, hudba vytvára silné atmosféry a dobre ju rytmizuje, text je jasne interpretovaný, réžia presná. K silnému diváckemu zážitku možno chýba trochu hlbšie: prepojenie s problémami súčasnosti, kritika spoločenského pokrytectva dospelých, ponor do radostí i zmätkov erotického prebúdzania a identít dospievajúcich. V tejto, trochu zjednodušenej verzii pôsobia aj tragické príbehy dospievajúcich menej silno, ako by mohli. Predovšetkým spôsoby, akými sa dospelí snažia zbaviť zodpovedností ich neukazujú tak zbabelých, podlých a saturnovsky požírajúcich generácie vlastných detí, ako to dokázal Wedekind.

Morhol | Foto: Jakub Jančo

Jarné púpã

Devi i junáci spolku menom Jarné prebudenie zavítali k nám z mesta, ktoré matkou miest slovenských možno zvať. Ich dielo pritom rovnaké meno, ako samotný súbor má. Pozorní divák isto prehliadnuť nemohol, že s hercami na doskách i hudobní umelci stáli, teda skôr sedeli. Toť odvážni čin muziku z Nitri vivázať, bo kto dva Desmodi, Rakbiho, či Noeho kanoe zná, vie, že treba sa mať na pozore. Tak rozohral sa príbeh večný. O ľuďoch mladých, ktorým srdcia horia láskou i túžbou po slobode. No svet starí im v ceste stojí, čo v koniec tragický víuštíť musí. Lež pozor, kto náhodou si mislí, že veršotepec Wedekind to dielo spísal, míliť sa bude. Bo do podobi hudobného divadla ho až istí ameríkánec Steven Sater roku pána 2006 upravil. Tak osudi hrdinov našim mladým divákom určite sú blízke, čo aj vavríni z prehliadki FEDIM dokazujú. O tento honor, nepochybne i samotní herci a herkine sa pričímili. Bo v prejave ich emócia duše i rácie rozumu sa snúbi. Na doskách nášho milovaného Národného domu sa tak krásna umelecká udalosť odohrala. Dúfať len treba, že tí čo sa v charakteroch mrzkých našli, o nápravu svojej duše pokúsia sa. Bo pamätajte ľudia dobrí: Kto najviac sa menom božím oháňa, kto pretvárkou sa hriechi svoje snaží zakriť a falošných cností sa dovoláva, toho vždi nakoniec neúprosné koleso dejín zlomí. Bo aj v tej nejkratejšej zime vždi aj púčik slobody a pravdi postupne sa rodí.

MZ

SŽ

Rozvíjaj se poupátko | Foto: Jakub Jančo

Prvý výdaj Oľga tatranského | Foto: Jakub Jančo

KATARÍNA ŠAFAŘÍKOVÁ

Viučovateľka na akadémii v Prešporku so zameraním na prejavi pred pospolitím ľudom. So svojim zamestnaním precestovala celú Hornú zem a všade zanechala agávu.

JÁN ŠIMKO

Junák vedeckého charakteru, čo i za hranice nášho kraja chodieval za spektaklom! V národnej volavke má pod palcom víber toho, čo zaznie v éteri.

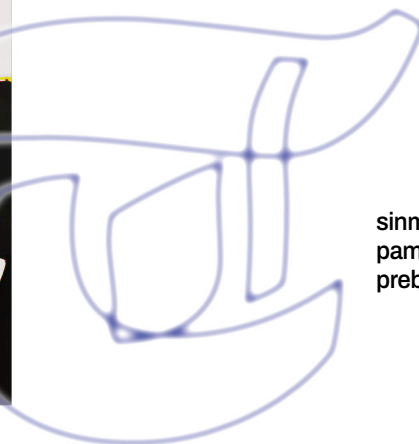
MARTINA MAŠLÁROVÁ

Polihistorka z obce Breznóbánya, čo na Scénickej žatve už dvanástim rokom sprevádza úsmev svoj na predstaveniach. Okrem iného inscenácie dramaturgujúca a o divadelných kumštoch píšuca.

JOZEF CILLER

Remeselník, čo už toho zažil! S najväčšími sinmi divadla Hornej zeme spolupracoval na pametných tvaroch, čo i v školách umeleckých preberajú.

IVO KRISTIÁN KUBÁK

Oj, čo tam po Hornáde, keď Ivo sa plavil po Vltave! A kebi len, on i tigra dokázal vtisnúť do divadla, ba ho uštváť! Viučovateľ dielní, sudca prehliadok divadelných i direktor inscenační.

Aparát pána Lašuta nezvudi. Len za priplatok | Foto: Michal Lašut

SŽ

DIANA PAVLAČKOVÁ (DP) –
šéfredaktorka

Šéfka vípravi z moci jej jou zvolenou. Hlavná koordinátorka lode korčulujúcej po tenkom ľade času. Titul vzácní trojpísmenkoví zamenní získala zásluhou prácou na štúdiu významnej breznianskej ochotníčky. Okrem iného sa však momentálne učí flákaníu, aby si dokázala spraviť vlastní pohľad na život.

ZUZANA STRNÁTOVÁ (ZS)

Redaktorka so záľubou v hudbe, rímoch a obitných vozoch pohonných. Niet divu, veď je maľuškárika. V majetku má nejedného Belzebuba, preto sa toho mocenského parlamentného nebojí.

MATEJ FELDBAUER (MF)

Jediní bojovník za práva židovské v kraji Uherskom. Nič viac o ňom netreba.

MIROSLAV ZWIEFELHOFER (MZ)

Germánski predkovia zanechali na redaktorovi isté znamenia. Medzi nimi i meno druhé nevšedné. Po otcoch nezdedil len tento problém do života, ale i statnú výšku, čo však nevyužil v športoch basketbalových, no v súbore folklórnom. To ho pripravilo na prestížnu školu vied v Prešporku, odkiaľ sa presunul do kraja Sventopulkovho, kde čerpá groše z únie Európskej pre blaho nitrianskeho národa.

JARO DVORSKÝ (nemá potpiz)

Kníhtlačiar a sádzbar národný z okresu Rózsahegy. Rád sa okúpe vo Váhu či Revúcej. Jeho zásluhi sú badateľné najmä vo vývoji obchodno-trhovo-remeselníckeho centra severnej časti Hornej zeme.

Horoskop

Surmiti divadelnej múzi zasurmia nad tými, ktorí bi chceli uhasiť žiadzu slovenského dobrovoľného divadelníctva na jeho súbehu v Turčianskom svetom Martine. Devám odporúčame nespoliehať sa na opätovanie lásky zo strani dejateľov. Junáci nech si strážia svoje puški počas rajtovania na koni.

♈ Bík: Vihíбайte sa červenému stanu, mohol bi vás rozhnevať a následne vi bi ste ho rozorvali. Naopak, vihladajte odbornú pomoc poroti, čo vám povie správne cestički a chodníčki.

♋ Rak: Netreba vichádzať na Slnko, budete červení jako rak, čo pobúri bika. Uživajte si pohodlie diváckých sedadiel, čo upevní váš vzťah k poézii.

♊ Blíženci: Ak raz spoznáte blížneho svojho, Bajza má pre vás prichistané príhodi i skúsenosti, čo zanechajú vo vás emócie nie negatívne.

♌ Lev: Statná hriva mužská zanechá dojem na javisku i v hladisku. Odporúča sa v tento mesiac neísť do divadla vuobec, čo o groše pripraviť vás muože.

♍ Váhi: Vážte si národných obroditeľov a prejavte im duoveru tím, že do divadla na muzikál či operu puojdete.

♏ Škorpión: Mor ho škorpión, mor ho! Hladaj vípoved' prostonárodňju, zrak značí dákeho ľudom odpornjeho Boha staroslovjenskeho.

♐ Strelec: Smrť Jánošíkova čaká na návštevu vašu. Strelec švárni jako búdka bi si isto v Hornej zemi hanbu nespravil.

♑ Kozorožec: Od Silvestra do Troch kráľov jako Hurban kázal, nemali bi ste divadlo ani len spomínať v misli svojej, čo muože skrat v nervových zakončeníach spuosobiť.

♒ Vodnár: Dnes je čtvrttek, zejtra pátek - šiju, šiju si kabátek: sviť, měsíčku, sviť, ať mi šije niť.

♈ Ribí: Vlast' drahú ľúbiť v peknej maríne, Marínu drahú v peknej otčine, a obe v jednom objímáť!

♈ Baran: Tento mesiac sa vám odporúča zúčastniť sa na avantgardnom predstavení, čo vás postaví pred vízvi a vínimočné zážitki.

♏ Panna: Vichutnajte si klasickú drámu s hlbokými filozofickými otázkami, čo vás povzbudia k instrospekcii.

Upozorňeňja!

Správa z budúcnosti

Polnočná omša pre národ

Pamjatku slobodi a odvahi Slovenskeho národnjeho povstaňja pri príležitosti jeho 80. víročja si muožeme ucíť spoločne aj na Sceňickej žatve. Činohra SND pozíva pozrjeť si záznam predstaveňja hri Petra Karvaša Polnočná omša o 19:30 v staňe festivalovom.

Činohra SND stojí 105 rokou za hodnotami slobodi a demokracje. Naša tvorba patrí tejto krajíne, a aj keď fyzicki ňemuožeme biť na celom Slovensku, vždi, keď máme možnosť, chceme sa o našu tvorbu, prácu a hodnoti poďeliť. Práve preto sme prišli s iňicjativou Polnočná omša pre národ, do ktorej sa zapojili vjacerje kultúrňe centrá naprječ Slovenskom.

Zápiski bez kontekstu

Martina Mašárová: Boli by sme radi, keby tá diskusia bola neformálna a neboli by sme v pozícii vynášania súdov.

Ján Šimko: Ale samozrejme, keď s nami nebudete súhlasíť, tak vám berieme slovo...

(neskôr) Podám vám mikrofón?

Súbor: Ďakujeme za rozbor.

Jozef Ciller: Dvere sú na to, aby splnili očakávania.

J.C.: Zrazu sme dostali taký klaustrofobický pocit, a to ma potešilo.

Katarína Šafaříková: Priniesli ste váš pohľad a čo mňa je sakra do toho. Je to váš pohľad.

M.M.: Keby včera prišiel štátny tajomník, tak asi zakročí.

vipočuła i spísala ZS

Zápiski